

Fenomén nových komunit v katolické církvi a příklady z Francie*

Petr Mucha

1. VÝZNAM FENOMÉNU

Nová hnutí a komunity v katolické církvi patří mezi významné teologické a pastorační fenomény dnešní církve. Ač mnozí z autorů poukazují na to, že počet jejich členů a význam v církvi od druhé poloviny dvacátého století významně narůstá,¹ přesto jim není prozatím věnována adekvátní odborná pozornost. Kromě několika dílčích pokusů neexistuje dosud například dostatečně komplexní a univerzální klasifikace takto významného a dynamického jevu.² Tato hnutí se přitom postupně etabloují a stávají se součástí oficiálních struktur církve, přičemž jejich členové a příznivci mají nemalý vliv na proměny jejího vnitřního života i na postoje církve k aktuálním tématům dneška.³

I v České republice jde o těžko přehlédnutelný fenomén, neboť nová hnutí hrála významnou roli v diecézních i neoficiálních strukturách katolické církve již před listopadem 1989, díky čemuž se celá řada významných církevních představitelů rekrutovala z řad jejich členů a sympatizantů.⁴ Vliv nových hnutí a komunit na trendy uvnitř katolické církve a na její postoje v důležitých teologických a pastoračních otázkách postupně roste. Studium teologických východisek charakteristických pro

* Tento článek vznikl na základě projektu č. 078/2015/H za finanční podpory Grantové agentury JU. Jeho cílem je základní systematické studium fenoménu nových komunit, zejména těch pocházejících z Francie. Studie je součástí širšího projektu, jenž se věnuje novým komunitám a hnutím jako celku a jehož záměrem je komplexnější zpracování tohoto jevu, v českém prostředí prozatím chybějící.

1 Tony HANNA, *New Ecclesial Movements: Communion and Liberation, Neo-catechumenal Way, Charismatic Renewal*, Staten Island: Alba House, 2006, s. 56.

2 Dílčí klasifikace vypracoval Bruno SECONDIN, *Nová hnutí v církvi*, Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 66–82.

3 Viz Giancarlo ROCCA, *Primo censimento delle nuove comunità*, Roma: Urbaniana University Press, 2010.

4 Někteří z biskupů v České republice mají například blízko k hnutí fokoláre (Miloslav Vlk, Jan Graubner, František Radkovský). Řada významných zástupců kléru se pak hlásí k hnutí charismatické obnovy (Michael Slavík, Aleš Opatrný apod.).

jejich spiritualitu proto významným způsobem přispívá k sebepoznání církve i k predikci jejího možného dalšího směřování v řadě otázek.

Proces zrodu a rozvoje nových hnutí a komunit v dnešní církvi v mnohém připomíná období vzniku různých duchovních hnutí v minulosti církve. Ať šlo například o mnišství raného středověku, mendi-kantství vrcholného středověku nebo řeholní kongregace 18. a 19. století, všechna tato duchovní hnutí významným způsobem ovlivnila teologii, institucionální struktury i postoje katolické církve v dané době.⁵ Něco podobného je patrné i v případě dnešních nových hnutí a komunit, i když, jak níže naznačují některé kritické reflexe, tento vliv nemusí být vždycky jen pozitivní. V jistém smyslu však fenomén nových hnutí a komunit reprezentuje určitý katalyzátor a podnět církvi coby neustále se reformujícího organismu.⁶ Nepodobně tomu bylo i se zmíněnými duchovními hnutími v církevní minulosti. Ta vždy reprezentovala určitou odpověď na výzvy doby a znamení času, jakousi reinterpretaci křesťanské víry a jejích hodnot do konkrétních společenských okolností. Mnohá z těchto hnutí podlehlá svým „dětským nemocem“ a zanikla, nebo prostě vymizela poté, co naplnila svou „prorockou“ roli. Jiná přinesla plody a postupně se institucionalizovala, přičemž přetrvala do dnešních dnů ve formě řeholních řádů, kongregací apod.⁷ Analogicky je možné hledět i na dnešní nová církevní hnutí a komunity.⁸

2. TERMINOLOGICKÉ A ČASOVÉ VYMEZENÍ

V této studii věnujeme pozornost především tzv. novým komunitám, které reprezentují zcela specifickou skupinu v rámci nových hnutí v církvi. V řadě svých sociologických, institucionálních, ale i pastoračních a církevněprávních charakteristik reprezentují tu část nových církevních hnutí, které jsou nejbližší tradičním církevním řádům a kongregacím. Od nich se však v mnoha aspektech odlišují, a to nejen dobou svého vzni-

⁵ Fidel Gonzáles FERNÁNDEZ, „Charisms and Movements in the History of the Church,“ in *The Ecclesial Movements in the Pastoral Concern of the Bishops*, Vatican: Pontificium Concilium pro Laicis, 2000, s. 81–95.

⁶ Brendan LEAHY, *Ecclesial Movements and Communities: Origins, Significance, and Issues*, New York: New City Press, 2011, s. 130–134.

⁷ Tomáš PETRÁČEK, „Proč a jak vznikají řeholní řády?,“ *Salve* 16, č. 1 (2006): 101–118.

⁸ Více srov. Stanislav RYLKO, „New Fruits of Ecclesial Maturity,“ in *The Beauty of Being a Christian*, Vatican: Pontificium Concilium pro Laicis, 2000, s. 15–27.

ku, jak napovídá jejich označení, ale i v mnoha teologických důrazech, v pojetí křesťanské spirituality, anebo v implementaci podnětů Druhého vatikánského koncilu, zejména pak v oblasti apoštolátu a laikátu.⁹

Termín „nové komunity“, neboli „les communautés nouvelles“, má svůj původ především v teologické literatuře francouzského jazykového okruhu.¹⁰ Není tomu náhodou, neboť Francie je zemí, kde jsou nová církevní hnutí, zejména pak nové komunity, zvláště rozvinuté a mimořádně aktivní. Francouzská katolická církev dvacátého století je dokonce považována za kolébku mnoha nových forem spirituality a většiny nových komunit, jejichž charakter v mnohém kopíruje nové modely církve tematizované Druhým vatikánským koncilem.¹¹ Z Francie se mnohé z těchto komunit rozšířily do dalších regionů, primárně v Evropě a dále pak do frankofonních zemí. Dnes můžeme domy těchto komunit najít na všech kontinentech a některé z nich jsou aktivní i v České republice.¹²

Pojem nové komunity byl ve francouzském prostředí zprvu používán převážně jako ekvivalent pojmů nová hnutí nebo církevní hnutí, příznačný pro jiné jazykové oblasti, především italskou a anglickou. S tím, jak se postupně diferencovaly institucionální formy těchto nových církevních subjektů, rozšířil se tento termín i do dalších jazykových oblastí a oba pojmy se začaly používat vedle sebe s tím, že pojem nové komunity reprezentuje zpravidla specifický typ těchto subjektů, charakterizovaný hlubší formou institucionalizace, těsnějšími vnitřními vazbami a větší závazností členství.¹³ I když mnohé z nových komunit vznikly v rámci některého z nových církevních hnutí, například charismatické obnovy, většinou se postupně emancipovaly a do značné míry oddělily. V současnosti existují nezávisle na nich, nesou specifické znaky a vytvářejí své vlastní institucionální struktury.¹⁴ K výše uvedené terminologické poznámce je však třeba podotknout, že vymezení obou pojmů – nové

⁹ Viz *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995. Především dokumenty *Lumen gentium*, *Gaudium et spes* a *Apostolicam actuositatem*.

¹⁰ Například Frédéric LENOIR, *Les communautés nouvelles*, Paris: Fayard, 1988.

¹¹ Viz Olivier LANDRON, *Les communautés nouvelles: Nouveaux visages du catholicisme français*, Paris: Éditions du CERF, 2004.

¹² Zejména komunity Blahoslavenství (dům v Dolanech u Olomouce), Chemin Neuf se sídlem v Tuchoměřicích u Prahy a Emmanuel v Brně.

¹³ V poslední době používá oba pojmy ve svých dokumentech například Papežská rada pro laiky; srov. Piero CODA, „Ecclesial Movements and New Communities in the Mission of the Church: A Theological, Pastoral and Missionary Perspective,“ in *Pastors and the Ecclesial Movements*, Vatican: Libreria Editrice Vaticana, 2009, s. 35–49.

¹⁴ LANDRON, *Les communautés nouvelles*, s. 185–204.

komunity a nová církevní hnutí – není dosud v teologické literatuře plně ustálené a v jejich užívání existuje stále patrný překryv.

Historické vymezení nových komunit stejně jako celého fenoménu nových hnutí v církvi spadá do dvacátého století¹⁵ a úzce souvisí s Druhým vatikánským koncilem. Většina těchto komunit a hnutí vznikla v období po něm a dá se do jisté míry charakterizovat jako jeden z jeho plodů.¹⁶ Dokonce i v mnoha komunitách a hnutích, majících počátek již v předkoncilním období,¹⁷ lze vysledovat vliv teologického myšlení, jež na Druhém vatikánském koncilu vyvrcholilo zejména ve výše uvedených důrazech v oblasti apoštolátu a laikátu. Nové komunity tak reprezentují jednu z výrazných praktických interpretací učení Druhého vatikánského koncilu o poslání laiků v církvi a ve světě.¹⁸

3. CHARAKTERISTIKA FENOMÉNU

Jak již bylo řečeno výše, termín nové komunity se dnes zpravidla používá pro tu část subjektů v rámci rozsáhlého proudu nových církevních hnutí, které jsou charakteristické hlubší formou institucionalizace, těsnějšími vnitřními vazbami a větší závazností členství. U širokých hnutí typu charismatické obnovy nebo fokoláre je členství, až na specifické případy, chápáno volně a příslušnost k hnutí je zpravidla definována identifikací jedince se spiritualitou daného hnutí. Nové komunity jsou naproti tomu méně početné a vykazují hlubší vnitřní vazby mezi členy, kteří jsou i výrazněji zakotveni v institucionálních strukturách než v případě běžných církevních hnutí.¹⁹ U většiny komunit lze v pojetí členství vysledovat vyšší úroveň závaznosti, mající rozmanité podoby a úrovně

¹⁵ Secondin zařazuje nová hnutí do historického kontextu 20. století, srov. SECONDIN, *Nová hnutí v církvi*, s. 20–32.

¹⁶ Guzmán CARRIQUIRY, „The Ecclesial Movements in the Religious and Cultural Context of the Present Day,“ in *The Ecclesial Movements in the Pastoral Concern of the Bishops*, Vatican: Pontificium Concilium pro Laicis, 2000, s. 50–51.

¹⁷ Pascal et Marie-Annick PINGAULT, *À la rencontre des communautés nouvelles: Petit guide*, Nouan le Fuzelier: Éditions des Beatitudes, 2005, s. 31–66.

¹⁸ Tamtéž, s. 10–12.

¹⁹ LENOIR, *Les communautés nouvelles*, s. 30–31.

– od jednodušších závazků až po různé formy slibů s církevněprávním rozměrem, tedy v podstatě analogie řeholních řádových slibů.²⁰

V prostředí nových komunit se volně používá i označení „společenství života“ vyjadřující zásadní aspekt příznačný pro většinu z nich – sdílení nejen duchovních hodnot a společné spirituality, ale i praktického života. Mnohé komunity tak vytvářejí stabilní skupiny rozvíjející společnou činnost v některé oblasti služby církve, anebo dokonce žijí společným životem pod jednou střechou. Takové „rezidenční komunity“ často imitují model prvotní církve ve svém důrazu na sdílení majetku a praktického života. Připomínají tak řeholní společenství a v mnoha případech dokonce obývají kláštery opuštěné tradičními řeholníky z důvodu nedostatku nových povolání. Často v nich žijí podle společných pravidel života a spirituality zástupci různých stavů – od svobodných věřících, přes manželské páry s dětmi až po zasvěcené osoby a zástupce kléru. Většina takových komunit začínala jako obyčejná společenství věřících a postupně se etablovala jako specifické institucionální a církevněprávní subjekty uvnitř církve.²¹

Nové komunity, stejně jako většina nových církevních hnutí, nesou výrazně laický charakter. Přestože jsou jejich členy mnohdy i zástupci kléru nebo osoby zasvěcené, těžiště většiny z nich spočívá na laicích a důrazu na laickou křesťanskou spiritualitu a v tom lze dokonce vidět hlavní poslání a přínos nových komunit. Rozvíjejí spiritualitu laiků a jejich hlubší zapojení do života církve, čímž rezonují s výzvami Druhého vatikánského koncilu v oblasti laického apoštolátu. Rozmanitým způsobem umožňují laickým křesťanům přístup k intenzivnějším formám modlitby a duchovního života, a uschopňují je k účasti na mnoha důležitých službách církve, dříve omezeným pouze na klérus a řeholníky.²² Nové komunity svou povahou akcentují důstojnost křesťanského povolání laiků, vyplývajícího ze křtu. Demonstrují, že laici nejsou křesťany „druhé třídy“, nýbrž nositeli důstojnosti a spoluodpovědnosti za církev spolu s klérem a řeholníky.²³ V neposlední řadě pak otevírají široký

²⁰ Např. Komunita Blahoslavenstiev, *Kniha života*, Edícia Leva z Júdu, nedatováno, s. 25–26.

²¹ Více např. Roberto Fusco – Giancarlo Rocca (ed.), *Nuove forme di vita consacrata*, Roma: Urbaniana University Press, 2010.

²² *Apostolicam actuositatem*, in *Dokumenty Druhého vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995, s. 385–413.

²³ Viz *Christifideles laici*, Praha: Zvon, 1990.

prostor laikům v oblasti hlásání evangelia, když v souladu s výzvami církve usilují o rozšiřování evangelizačních činností a aktivit.²⁴

Těmto skutečnostem a především převládající laické povaze nových komunit samozřejmě odpovídá i jejich kanonické zařazení uvnitř katolické církve. Většina komunit je uznána jako tzv. sdružení křesťanů a v současnosti spadá do odpovědnosti Dikasteria pro laiky, rodinu a život.²⁵ Některé z komunit, jako třeba Mnišská bratrstva Jeruzalém a Mnišská rodina Betléma, přijaly s ohledem na monastické zaměření své spirituality zařazení mezi společností zasvěceného života a patří tudíž do kompetence Kongregace pro společností zasvěceného života a společností apoštolského života. Vzhledem ke kombinaci laického i řeholního aspektu členství představují některé komunity, jako třeba Chemin Neuf a Komunita Blahoslavenství, kombinaci více kanonických statutů nebo přechod z jedné kategorie do druhé s tím, jak se institucionální podoba a zaměření komunity postupně vyvíjí.²⁶

4. FRANCOUZSKÝ KONTEXT

Zvlášť plodným prostředím pro nové komunity se zdá být katolická církev ve Francii, kde lze od druhé poloviny dvacátého století zaznamenat vznik několika desítek nových komunit, z nichž některé brzy nabyly mezinárodního rozšíření a významu. A zatímco ve francouzské církvi docházelo k rozmachu této specifické formy křesťanské religiozity, nová hnutí vzniklá v okolních zemích jsou v této zemi méně zastoupená.²⁷ K nejvýznamnějším komunitám, majícím svůj původ v tomto období a jež se rozšířily ve Francii a poté i do dalších zemí světa, patří především komunity Blahoslavenství, Archa, Chemin Neuf a Emmanuel, ale i Taizé nebo Mnišská bratrstva Jeruzalém a Mnišská rodina Betléma.²⁸ Kromě nich se v této zemi rozvinulo dalších několik desítek menších komu-

²⁴ Viz *Evangelii nuntiandi*, Praha: Zvon, 1990.

²⁵ Lluís Martínez SISTACH, „Freedom of Association in the Church,“ in *The Ecclesial Movements in the Pastoral Concern of the Bishops*, Vatican: Pontificium Concilium pro Laicis, 2000, s. 187–202.

²⁶ Sdružením křesťanů se věnují zejména kánony 321–326 a společností zasvěceného života pak hlavně 710–730. Viz *Kodex kanonického práva*, Praha: Zvon, 1994.

²⁷ Například hnutí fokoláre vzniklé v Itálii, osobní prelatura Opus Dei ve Španělsku a Schönstattské hnutí v Německu.

²⁸ Viz LENOIR, *Les communautés nouvelles*.

nit, většinou regionálního rozsahu, které však s výše uvedenými sdílejí mnoho společných znaků.²⁹

Francouzská církev je s ohledem na tento fenomén poměrně unikátní. Přestože nové komunity hojně vznikají i v jiných zemích a regionech, jako například v Itálii, ve Spojených státech amerických nebo v zemích Latinské Ameriky, rozsah a povaha tohoto fenoménu ve Francii je bezprecedentní.³⁰ Z historického a sociologického pohledu společnost ve Francii charakterizují některé specifické rysy, které zřetelně reprezentují živnou půdu pro vznikání a rozvoj nových komunit současnosti. V první řadě jde o tradičně sociální a komunitární charakter společnosti, jenž se projevoval již od raného mnišství až po Francouzskou revoluci. Právě bohatá monastická tradice představuje jev, na nějž tento nový fenomén evidentně navazuje. Francie byla v minulosti místem zrodu a rozvoje mnoha mnišských hnutí, zejména benediktinské tradice. Šlo především o mnišské hnutí z Cluny a cisterciácký řád. Kromě toho mají ve Francii své kořeny i řeholní rády kartuziánů a dominikánů.³¹ Některé z nových komunit se k těmto tradicím otevřeně hlásí a snaží se integrovat jejich prvky do své spirituality.³²

Další příčinou se zdá být silná sekularizační tradice moderní francouzské společnosti.³³ Ta vyvolává v náboženských subjektech potřebu výraznější institucionalizace náboženského života, především ve formě menších skupin charakteristických intenzivnějšími vztahy a větší angažovaností jejich členů. Je to i výrazná proměna religiozity v současné francouzské postmoderní společnosti,³⁴ jež spolu s poměrně radikálními projevy sekularismu vzbuzuje v církvi potřebu solidnějšího duchovního a institucionálního zázemí stejně jako náboženského vzdělávání a formace. V neposlední řadě tento trend posilují i pokoncilní teologické akcenty na komunitární charakter společenství církve, artikulované

²⁹ Viz PINGAULT, À la rencontre des communautés nouvelles.

³⁰ Thomas RAUSCH, *Radical Christian Communities*, Eugene: Wipf and Stock Publishers, 2002, s. 183.

³¹ Viz Jacques DUBOIS, *Les ordres monastiques*, Paris: Presses Universitaires de France, 2005.

³² Komunita svatého Jana například přijala prvky dominikánské spirituality, Mnišská rodina Betléma je inspirována kartuziány, Komunita Blahoslavenství karmelitánskou tradicí.

³³ Viz Jean BAUBÉROT, *Histoire de la laïcité en France*, Paris: Presses Universitaires de France, 2003.

³⁴ William SMITH, „The Church,“ in *Aspects of Contemporary France*, ed. Sheila Perry, New York: Routledge, 1997, s. 155–156.

v mnoha důležitých církevních dokumentech.³⁵ Nové komunity se tak stávají jednou z nejdůležitějších forem církve, která je nejen schopna poskytnout věřícím zázemí v proměňujícím se společenském prostředí, ale navíc rozvíjet aktivity za hranice církve, jako jsou rozmanité formy diakonie a evangelizace.³⁶

5. KRITICKÉ REFLEXE

Jak již bylo konstatováno výše, přínos nových komunit, stejně jako nových církevních hnutí obecně, není vždy hodnocen jednoznačně pozitivně. A to zejména ve Francii, kde díky tradičně kritickému postoji sekulární společnosti vůči církvi jsou nové komunity velmi kriticky reflektovány ze strany státních úřadů a médií. V nejednom případě byla i církví uznaná společenství označena jako sekty, zejména v případech majetkových a sexuálních skandálů.³⁷ Zatímco kritika sekulárních kruhů míří především na domnělé či prokázané konflikty se zákony, v církvi jsou navíc kriticky zkoumány teologické a pastorační aspekty komunit, stejně jako jejich vztahy vůči společenství církve jako celku.

Mnohdy bývá oceňován význam nových komunit a hnutí pro pokoncilní obnovu církve, což se však zejména v oblasti teologické zdá být prozatím problematické. Často se totiž objevuje kritika určitého zjednodušování, povrchnosti, či dokonce sklonů k náboženskému fundamentalismu, zejména u komunit pocházejících z charismatické obnovy.³⁸ Některé komunity, například Monastické rodiny Betléma, jsou zase vnímány jako spíše tradicionalistické, se značnou rezervovaností k pokoncilnímu vývoji v církvi.³⁹ Poněvadž je však hlubší teologická práce v prostředí nových komunit prozatím spíše v začátcích, na objektivní hodnocení jejich přínosu k teologické reflexi bude nutné ještě nějakou dobu počkat.

³⁵ *Christifideles laici*, s. 50–55.

³⁶ Dobrým příkladem je komunita Archa s rozvinutou službou postiženým nebo evangelizačně aktivní komunita Emmanuel.

³⁷ Např. Stéphanie LE BARS, „Opération ‚vérité‘ pour les Frères de Saint-Jean, ébloussés par les scandales,“ *Le Monde*, 18. 5. 2013.

³⁸ SMITH, „The Church,“ s. 164.

³⁹ Stefania PALMISANO, *Exploring New Monastic Communities: The (Re)invention of Tradition*, Surrey: Ashgate, 2015, s. 13–16.

V oblasti pastorační praxe, kde mají nové komunity většinou těžiště svých aktivit, pak existuje řada otázek, jimž se věnuje poměrně mnoho kritických hlasů. Často jsou zmiňovány problematické postoje vůči okolní církvi. Kromě sektářských tendencí⁴⁰ jsou mnohé komunity kritizovány za sklony k elitářství a za vytváření „církve v církvi“. Dále jsou kritizovány aspekty psychologické povahy a vnitřní vztahy v některých komunitách, ať už jde o sklony ke zneužívání autority, nebo různé formy emoční manipulace.⁴¹ Novým komunitám se nevyhnuly dokonce skandály v oblasti sexuálního zneužívání a v několika případech byli z těchto deliktů obviněni i zakladatelé, či jiné vůdčí osobnosti komunit.⁴²

Teologicky a pastoračně podmíněných kritik je celá řada, je však potřeba vyhnout se přílišnému zobecňování a reflektovat je individuálně, s ohledem na osobité vlastnosti a specifický kontext dané komunity. Je samozřejmě nezbytné neodkladně řešit případy evidentních excesů, zejména pokud jde o patologický vliv na konkrétní lidi. Na druhou stranu je potřeba dát těmto novým církevním subjektům čas projít „dětskými nemocemi“, jak již bylo zmíněno výše, aby se mohlo ukázat a posoudit reálné ovoce jejich přínosu pro církev a společnost.⁴³

6. SPIRITUALITA KOMUNIT

Jedním z nejvýznamnějších znaků nových komunit, stejně jako všech nových církevních hnutí, je charakter jejich spirituality. Pojem spirituality je dnes v odborných kruzích široce diskutovaný a jeho celkové pojetí není plně ustálené. Především teologický a sociologický diskurs vykazuje značné difference. V kontextu tohoto článku se jako nejrelevantnější ukazuje teologické pojetí spiritualit jako modelů křesťanského života rozlišených důrazy v oblasti pramenů, nositelů nebo vnějších znaků, tak

⁴⁰ Alexandre GANOCZY, „The Ecclesiology of the Charismatic Communities and the Sects,“ in Alberto MELLONI (ed.), *Movements in the Church*, London: CMS Press, 2003, s. 84–85.

⁴¹ LEAHY, *Ecclesial Movements*, s. 129.

⁴² Stéphanie LE BARS, „Les Béatitudes en redressement spirituel,“ *Le Monde*, 29. 11. 2011.

⁴³ Stanislaw RYLKO, „The Event of 30 May 1998 and its Ecclesiological and Pastoral Consequences,“ in *The Ecclesial Movements in the Pastoral Concern of the Bishops*, Vatican: Pontificium Concilium pro Laicis, 2000, s. 37–39.

jak je načrtnuto například v encyklopedické práci *Slovník spirituality*.⁴⁴ V tomto smyslu lze konstatovat, že každá z komunit ve své praxi duchovního života a křesťanské služby klade důraz na jiné aspekty všeobecné křesťanské spirituality a vytváří tak jejich specifickou kombinaci. Jedná se například o rozmanité formy modlitby a liturgie, stejně jako způsobu křesťanského života a služby v církvi i ve světě. Jejich charakter úzce souvisí s kontextem vzniku dané komunity, případně s osobou zakladatele a dalších významných osobností komunity. Spiritualita, pokud je zdravá a živá, uschopňuje komunitu projevovat se navenek zcela osobitým způsobem, jež lze chápat jako charisma – Boží projev skrze ni a odpověď do konkrétních potřeb církve a světa. V tomto smyslu nesou komunity zřetelný prorocký aspekt a mohou být považovány za „jeden z darů Ducha dnešní době“.⁴⁵

Spirituality nových komunit jsou v určitém smyslu tradiční a zároveň nové. U většiny z nich lze postřehnout prvky některé z historicky etablovaných spiritualit církve, ale zpravidla jsou pojaty novým způsobem, ve snaze lépe odpovídat současným společenským podmínkám a pokoncilní situaci církve. Velmi často dokonce kombinují různé spirituality navzájem. Propojují například aspekty spirituality typické pro charismatickou obnovu s některými tradičními. Komunita Chemin Neuf třeba s ignaciánskou tradicí, Komunita Blahoslavenství s karmelitánskou, rozšířenou ještě o prvky spirituality židovské. Komunita Taizé reprezentuje ekumenickou syntézu spirituality klasického mnišství se spiritualitou biblickou, charakteristickou pro protestantskou tradici. Za zmínku stojí i určitá reinterpretace dominikánské spirituality v případě Komunity svatého Jana a velmi zajímavá kombinace prvků kartuziánské eremitské spirituality s bohatou liturgií křesťanského Východu v případě Mnišské rodiny Betléma. Je pozoruhodné, že aspekty východního křesťanství se objevují ve spiritualitě nových komunit, zejména v liturgii, velmi často.⁴⁶

⁴⁴ Více: Stefano de FIORES – Tullo GOFFI (ed.), *Slovník spirituality*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 904–905.

⁴⁵ CODA, „Ecclesial Movements and New Communities in the Mission of the Church,“ s. 77.

⁴⁶ K aktualizaci a inkulturaci křesťanské spirituality v současném společenském kontextu srov. více *Kniha života Mnišského bratrstva Jeruzalém*, Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2013, s. 137–139.

7. KLASIFIKACE A PŘÍKLADY

Existuje řada kritérií, podle nichž by bylo možné nové komunity třídit. Jeden ze způsobů, relevantní zejména v případě této studie, je jejich klasifikace na základě nejvýraznějších rysů jejich spirituality. Operacionalizace a klasifikační využití pojmu spirituality vzhledem k rozmanitosti definic a přístupů k tomuto fenoménu nejsou úplně jednoznačné.⁴⁷ Vezmeme-li nicméně v úvahu výše uvedené pojetí spirituality, nabízí se možnost klasifikovat komunity podle základního a převládajícího paradigmatu, z něhož jejich spiritualita vychází. Na základě studia povahy dílčích aspektů duchovního života a služby ve sledovaných komunitách, jako jsou osobní modlitba, liturgie, formy společenství, sociální aktivity, pastorační působení a evangelizace, vykryštovala zřetelně tři následující paradigmatu spirituality, podle nichž je možno komunity roztrždit do tří kategorií. Za první jde o charismatické paradigma patrné u komunit vzešlých z charismatické obnovy a nesoucích některé typické prvky pro toto hnutí. Druhé je monastické paradigma, které charakterizuje komunity navazující primárně na mnišskou tradici církve s jejími charakteristickými znaky. Jako třetí pak vychází paradigma sociální, které poukazuje na silný sociálně-charitativní aspekt spirituality těchto komunit. Jako příklady v jednotlivých kategoriích uvedeme nejvýznamnější zástupce francouzských nových komunit se zvláštním zřetelem na ty, jež mají své zastoupení nebo vliv v České republice.

7.1 Komunity charismatického původu

První kategorií jsou komunity mající svůj původ v širokém hnutí charismatické obnovy. I když se většina z nich institucionálně emancipovala, sdílejí stále výrazné aspekty spirituality a aktivit charakteristických pro charismatickou obnovu. Primárně je to forma spontánní modlitby, často doprovázená tzv. modlitbou v jazycích, dále pak různé podoby modlitby za uzdravení a v neposlední řadě důraz na apoštolát a kerygmatickou evangelizaci. V jiných aspektech své spirituality, stejně jako

⁴⁷ Pavel ŘÍČAN, „Spiritualita v centru struktury osobnosti,“ in Marek BLATNÝ a kol., *Psychologie osobnosti: Hlavní témata, současné přístupy*, Praha: Grada Publishing, 2010, s. 225–232.

formách komunitního života se pak poměrně výrazně liší. Jako příklady uveďme komunity Emmanuel, Chemin Neuf a Blahoslavenství.

Emmanuel

Komunita Emmanuel (Communauté de l'Emmanuel) je jedním z příkladů transformace malé lokální modlitební skupiny charismatické obnovy do komunity s mezinárodní působností. Její počátky sahají do sedmdesátých let minulého století, kdy skupina katolických laiků kolem Pierra Goursata ve Francii prožila zkušenost „vylití Ducha svatého“ a začala se scházet k pravidelné modlitbě ve skupině. Ta se rychle rozrostla v řádu stovek členů a postupně si vytvořila specifickou spiritualitu i určitá pravidla společného života. V roce 1977 první skupina členů přijala závazek k životu podle prvků spirituality, které vzešly z původního modlitebního společenství.⁴⁸ Tímto krokem se členové komunity zavazují k hlubší spoluodpovědnosti a angažovanosti ve sdíleném životě a službě, než je tomu u běžných modlitebních skupin charismatické obnovy.⁴⁹ Jméno Emmanuel odkazuje na hlavní prvky spirituality, jako jsou eucharistická adorace, z ní pramenící soucítění s lidmi v duchovní či hmotné nouzi, a evangelizace, coby zpřítomňování Boha ve společnosti.⁵⁰

I když k této komunitě patří okolo 250 kněží a dalších 200 zasvěcených osob, většina z 10 000 členů komunity jsou laici, kteří představují těžiště komunity.⁵¹ Mnoho z nich sdílí společné komunitní domácnosti a shromažďuje kolem sebe desetitisíce příznivců, kteří se zúčastňují aktivit komunity.⁵² Emmanuel navazuje na tradiční katolickou spiritualitu Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, mající původ ve francouzském městečku

⁴⁸ LENOIR, *Les communautés nouvelles*, s. 144.

⁴⁹ Tento závazek reprezentuje vevazující akt do komunity. V teologickém i církevněprávním smyslu představuje určitou alternativu k řeholním slibům, ale na rozdíl od jejich zaměření na tři evangelijní rady, zavazuje jedince k základním hodnotám a pravidlům života komunity. Více srov. Statuts de la Communauté de l'Emmanuel et de la Fraternité de Jésus, oficiální webová prezentace komunity Emmanuel, <http://www.emmanuel.info/la-communaute/statutscanoniquedelacommunaute/> [cit. 11. 5. 2016].

⁵⁰ PINGAULT, *À la rencontre des communautés nouvelles*, s. 152–163.

⁵¹ Komunita Emmanuel, oficiální webová prezentace, <http://www.emmanuel.info/la-communaute/presentation-de-la-communaute-de-lemmanuel/> [cit. 15. 5. 2016].

⁵² GÉRALD ARBOLA, „Emmanuel Community,” in *The Ecclesial Movements in the Pastoral Concern of the Bishops*, Vatican: Pontificium Concilium pro Laicis, 2000, s. 141.

Paray-le-Monial.⁵³ Tam komunita každoročně pořádá mezinárodní setkání zaměřené na charismatickou obnovu a evangelizaci. Charakteristickou činností komunity je organizování modlitebních setkání a skupin, evangelizační programy na veřejnosti a školy evangelizace. Mezinárodní správní centrum je v Paříži, nicméně komunita působí v řadě evropských zemí včetně České republiky, kde má své centrum v Brně.⁵⁴

Chemin Neuf

Jiným příkladem nové komunity charismatického původu je Chemin Neuf.⁵⁵ Vznikla roku 1973 v Lyonu ve Francii z malé modlitební skupiny charismatické obnovy. Už od jejího zrodu stál v čele komunity jezuita Laurent Fabre, díky čemuž Chemin Neuf kombinuje charismatické prvky s klasickou ignaciánskou spiritualitou jezuitské tradice. Aktivita komunity se proto zaměřují hlavně na duchovní formaci metodou duchovních cvičení. Komunita rozvíjí i evangelizační projekty a je otevřena ekumenismu, díky čemuž má v řadách svých členů mnoho křesťanů z jiných křesťanských církví.⁵⁶

Členové komunity, především laici, ale i zasvěcené osoby a kněží, na sebe berou dobrovolný závazek společného života v komunitě, včetně participace v jejích aktivitách. Značná část z nich žije společně v komunitních domech.⁵⁷ Vedle užšího jádra komunity, čítajícího okolo 2000 členů, včetně 150 kněží či seminaristů a 150 celibátních sester, existují i volnější formy členství. Tzv. Komunio má přibližně 8000 členů a ve třiceti zemích, kde Chemin Neuf působí, se na rodiny zaměřeného programu Kána účastní tisíce rodin. Nejvíce je komunita rozšířena ve Francii, dále v zemích západní Evropy, v Kanadě a několik center má i v Africe. U nás má základnu v klášteře v Tuchoměřicích u Prahy, ale působí i na několika dalších místech v České republice.⁵⁸

⁵³ Bernard DESCOULEURS – Christiane GAUD, *Marguerite-Marie Alacoque: La Mystique du Cœur*, Paris: Éditions du CERF, 1996.

⁵⁴ Raymond DARRICAU – Bernard PEYROUS, „Nová společenství ve Francii,“ *Salve* 4, č. 9 (2009): 41–56.

⁵⁵ Český „nová cesta“. Název vznikl podle jména lyonské ulice, ve které se první skupina scházela.

⁵⁶ Monique HÉBRARD, *Les nouveaux disciples, voyage a travers les communautés charismatiques*, Paris: Le Centurion, 1979, s. 47–52.

⁵⁷ Návštěva a pozorování, Abbaye de Boquen, Francie, červenec 2015.

⁵⁸ Komunita Chemin Neuf, oficiální webová prezentace, <http://www.chemin-neuf.cz/front-page-intl> [cit. 11. 5. 2016].

Komunita Blahoslavenství

Zajímavým fenoménem mezi komunitami s charismatickými kořeny je Komunita Blahoslavenství (Communauté des Béatitudes). Svůj původ má opět ve Francii v sedmdesátých letech minulého století. Zakladatel Gérard Croissant, pozdější bratr Efraim, tehdy student protestantské teologie a aktivní účastník studentských bouří roku 1968, prožil po setkání s charismatickou obnovou radikální konverzi. Inspirován komunitním hnutím té doby, založil se svou ženou a dalším manželským párem zárodek dnešní Komunity Blahoslavenství, jež se v katolické církvi poměrně rychle etablovala.⁵⁹

Spiritualita komunity je kompilací charismatických prvků, karmelitánské tradice a inspirací z židovské spirituality, díky čemuž se součástí bohaté komunitní liturgie stal i obřad „připomínky šabatu“ podle židovské tradice. Liturgické zaměření směrem k židovské náboženské tradici je nejcharakterističtější aspekt spirituality.⁶⁰ Tato komunita klade poměrně silný důraz i na komunitní život, kde všechny tři větve – vedle laické i zasvěcení bratři a sestry – žijí v rytmu modlitby a liturgie, čerpající z mnišské tradice. Ze života spirituality pak pramení jejich vnější apoštolské působení, které je v každém komunitním domě jiné – od publikační činnosti přes duchovní formaci až po charitativní projekty.⁶¹

Kromě Francie, kde je Komunita Blahoslavenství nejrozšířenější, lze její domy najít po celé Evropě, v Africe, na obou amerických kontinentech i v několika zemích Asie. V České republice má svůj dům v Dolanech u Olomouce.⁶² Jádrem komunity tvoří asi 1500 členů se závazky a sliby, mezi nimiž bylo v roce 2010 okolo 140 kněží či seminaristů a 350 sester žijících v celibátu. Volnějším způsobem ke komunitě patří další tisíce lidí zapojených v jejich nejrůznějších aktivitách.⁶³

⁵⁹ Brat Efraim, *Neskoré dažďe*, Bratislava: Serafín, 1991, s. 10–22.

⁶⁰ PINGAULT, À la rencontre des communautés nouvelles, s. 182–197.

⁶¹ La Communauté des Béatitudes, *Le livre de vie*, Burtin: Éditions des Béatitudes, 1990.

⁶² Návštěva a pozorování, Dolany, Česká republika, červen 2015.

⁶³ Komunita Blahoslavenství, oficiální webová prezentace, <http://beatitudes.org/en/the-community-of-the-beatitudes-around-the-world#> [cit. 20. 7. 2015].

7.2 Komunity monastického typu

Tyto komunity navazují především na bohatou francouzskou monastickou tradici, inspirovány jsou benediktinskou, cisterciáckou, kartuziánskou, ale třeba i dominikánskou spiritualitou. Centrálním prvkem duchovního života, charismatu a mnohdy i činnosti navenek je pro ně kontemplativní modlitba a tomu přizpůsobují i svůj způsob života v komunitě. Většinou rozvíjejí i bohatou liturgii. Ve srovnání s předchozí skupinou kladou tyto komunity větší důraz na zasvěcený život. V ostatních aspektech spirituality a především v povaze služby církvi a společnosti se poměrně výrazně liší. Hlavními zástupci této kategorie jsou komunita Taizé, Mnišská bratrstva Jeruzalém, Mnišská rodina Betléma a Komunita svatého Jana.

Taizé

Komunita Taizé má své sídlo v Burgundsku ve Francii, nedaleko historického střediska monastického hnutí Cluny. Monasticky zaměřená komunita, založená v roce 1940 švýcarským protestantem Rogerem Schützem, organizuje již přes 50 let ekumenicky zaměřené duchovní programy, zejména pro mládež. Těchto setkání, pořádaných buď přímo v Taizé, nebo v různých světových velkoměstech, se každoročně zúčastňují desítky tisíc mladých lidí z celého světa. Jejich obsahem jsou především společné modlitby s kontemplativním prvkem a diskuse ve skupinách zaměřené na duchovní témata. Komunita nemá v úmyslu vytvářet nové institucionalizované hnutí v církvi, nýbrž nabídnout univerzální křesťanskou, ekumenicky a kontemplativně zaměřenou spiritualitu a povzbudit zejména mladé lidi, aby ji přenesli do svého náboženského prostředí, do svých farností, církevních sborů a společenství. Skupiny inspirované spiritualitou Taizé se dnes schází po celém světě a praktikují formu tiché modlitby, doprovázené charakteristickými „zpěvy z Taizé“.⁶⁴

Jak již bylo řečeno, charakter komunity je výrazně mezinárodní a ekumenický. Okolo 100 členů mnišské komunity v Taizé pochází ze třiceti různých národů⁶⁵ a stejně jako účastníci modlitebních skupin in-

⁶⁴ Jason Brian SANTOS, *A Community Called Taizé: A Story of Prayer, Worship and Reconciliation*, Westmont: InterVarsity Press, 2008.

⁶⁵ Taizé, oficiální webová prezentace, http://www.taize.fr/en_article6525.html?choose_lang=1 [cit. 10. 7. 2016].

spirovaných touto spiritualitou po celém světě se rekrutují z různých křesťanských církví. I hlavní prvky spirituality jsou kompilací aspektů různých křesťanských tradic. V centru spirituality je biblický aspekt, charakteristický pro protestantskou tradici, zasazený do liturgie nesoucí rysy křesťanského Východu (např. ortodoxní ikony). Vše je doprovázeno kontemplativní formou modlitby, typickou pro katolické mnišství, včetně již zmíněných „zpěvů z Taizé“, odkazujících na chorálovou církevní tradici.⁶⁶

V České republice má spiritualita Taizé poměrně velký počet příznivců z řad členů různých křesťanských církví. Každým rokem se mezinárodních setkání s komunitou Taizé účastní stovky mladých lidí z celé České republiky a několik desítek modlitebních skupin inspirovaných Taizé se schází v různých místech republiky.⁶⁷

Mnišská bratrstva Jeruzalém

Mnišská bratrstva Jeruzalém (Fraternités Monastiques de Jérusalem) jsou monastická společenství, jež navazují na bohatou západní tradici mnišských řádů. Charakteristickou mnišskou spiritualitu rytmu modlitby a práce však žijí především v současných velkoměstech. První komunitu založil v roce 1975 katolický kněz Pierre-Marie Delfieux v Paříži.⁶⁸ Dnes se skládá z mužské a ženské větve, které žijí odděleně v malých domácnostech poblíž komunitního kostela a všichni docházejí do civilních zaměstnání. Společně se pak bratři i sestry několikrát denně scházejí na liturgickou modlitbu, doprovázenou chorálními zpěvy s prvky východní liturgie.⁶⁹ Posláním Mnišských bratrstev Jeruzalém je tak posvěcovat samotné město – reálné místo, kde lidé běžně žijí a skrze bohatou liturgii jim nabídnout možnost ztišení a duchovního občerstvení: „Co hledali včera první mniši na poušti, nalezněš dnes ve městě.“⁷⁰ Jeruzalém symbolizuje město Boží, jež se stalo vzorem pro všechna města světa.⁷¹

Mnišská bratrstva Jeruzalém působí při pařížském kostele Saint-Gervais a v dalších evropských velkoměstech, například v Římě, Brusele, Štrasburku, Kolíně nad Rýnem, Varšavě. Mají asi 200 členů, zasvěce-

⁶⁶ Více např. Rex BRICO, *Taizé: Brother Roger and His Community*, Wilton: Collins, 1978.

⁶⁷ Interview s bratrem Johnem, koordinátorem setkání Taizé v ČR (prosinec 2014).

⁶⁸ Viz LENOIR, *Les communautés nouvelles*, s. 305–324.

⁶⁹ Návštěva a pozorování, Mont-Saint-Michel, Francie, červenec 2015.

⁷⁰ *Kniha života Mnišského bratrstva Jeruzalém*, s. 102.

⁷¹ Tamtéž, s. 123.

ných mužů i žen, dvaceti různých národností. Vedle mnišských členů se k této komunitě hlásí tisíce laických příznivců, kteří participují na liturgii a dalších činnostech komunity. V České republice se v současné době nepravidelně schází malá skupina přátel komunity, občas doprovázena bratrstvem z Varšavy, jejímž představeným je český kněz.⁷²

Mnišská rodina Betléma

Mezi monastickými komunitami vyniká Mnišská rodina Betléma (Famille Monastique de Bethléem de l'Assomption de la Vierge et de Saint Bruno) především svou inspirací v kartuziánské eremitské spiritualitě. Za datum svého vzniku komunita považuje 1. listopad 1950, den vyhlášení dogmatu o nanebevzetí Panny Marie, kdy se skupina francouzských poutnic v Římě rozhodla pro společný život v duchu mariánské spirituality, inspirované právě odkazem svatého Bruna a kartuziánskou formou života. Postupně ke komunitě přibyla i společenství bratří – mnichů.⁷³

Na rozdíl od mnoha dalších komunit společného života, kdy členové sdílejí společný dům a slavení liturgie, konkrétní mnišské společenství této komunity tvoří buď jen ženy, nebo muži. Podobně jako kartuziáni, kteří žijí v menších domcích, určených pro každodenní modlitbu a práci jednotlivce, členové Mnišské rodiny Betléma prožívají většinu dne odděleně a v tichu. Komunita se společně schází k pravidelnému slavení liturgie, jež nese výrazné prvky východní křesťanské spirituality (ikony, liturgické zpěvy apod.). Mnišská rodina Betléma dnes čítá asi 30 ženských a 4 mužské kláštery, především ve Francii, v několika evropských zemích, v Izraeli a na americkém kontinentě.⁷⁴ Vedle svého radikálně mnišského, až eremitského způsobu života nabízejí komunity své domy i veřejnosti k duchovnímu pobytu v tichu a k duchovnímu doprovázení.⁷⁵

Komunita svatého Jana

Komunita svatého Jana (Communauté Saint-Jean) má statut řeholního institutu a svou spiritualitu odkazuje k Janu apoštolovi. Díky svému

⁷² Mnišská Bratrstva Jeruzalém, oficiální webová prezentace, <http://jerusalem.cef.fr/de-jerusalem/nos-liens> [cit. 11. 6. 2015].

⁷³ PINGAULT, *À la rencontre des communautés nouvelles*, s. 54–66.

⁷⁴ „Mnišská rodina Betléma,“ oficiální webová prezentace, <http://english.bethleem.org/monasteres.php> [cit. 14. 6. 2015].

⁷⁵ Návštěva a pozorování, Nemours, Francie, červenec 2015.

zakladateli nese výrazné prvky dominikánské spirituality, jako jsou eucharistická a mariánská úcta, důraz na vzdělání apod. Počátky společenství sahají do roku 1975, kdy se ve švýcarském Fribourgu shromáždila skupina mladých mužů kolem univerzitního profesora a dominikánského kněze Marie-Dominique Philippe. Pod jeho vedením vznikla komunita a ta se postupně rozšířila i o ženskou větev. Zajímavou skutečností je, že stejně jako v případě jiných francouzských komunit, i vznik Komunity svatého Jana byl v mnohém iniciován mystičkou Marthe Robin, neoficiální duchovní autoritou francouzské církve šedesátých a sedmdesátých let.⁷⁶

Dnes se komunita skládá ze tří oddělených společenství: institutu bratří, apoštolských a kontemplativních sester, které žijí v oddělených domech nebo klášterech. Celkový počet zasvěcených osob je uváděn kolem 900 členů.⁷⁷ Komunita se věnuje vzdělávání a apoštolátu, zejména pak duchovní péči o mladé, rodiny a poutníky, dle místa svého působení.⁷⁸

7.3 Komunity sociálně zaměřené

Třetí kategorie komunit je charakteristická silným sociálním akcentem. Základním prvkem jejich identity je společenství jako takové. Vidět Krista především v druhých je centrálním a příznačným aspektem jejich spirituality a služby. Láska k bližnímu, kultivace vztahů, sdílení a vzájemná služba ve společenství reprezentují centrální principy duchovního života i charisma těchto komunit. To se projevuje i v jejich pastorační a charitativní službě navenek. Na rozdíl od předchozí skupiny monastických komunit jsou tyto charakteristické důrazem na laický prvek. Nejvýznamnějšími zástupci této kategorie jsou komunity Archa a Foyers de Charité.

⁷⁶ PINGAULT, *À la rencontre des communautés nouvelles*, s. 208.

⁷⁷ Komunita svatého Jana, oficiální webová prezentace, <http://en.stjean.com/?rub=faqs#> [cit. 14. 10. 2015].

⁷⁸ Návštěva a pozorování, Vion (Basilique Notre-Dame du Chêne), Francie, červenec 2015.

Archa

Komunita Archa (Communauté de l'Arche) je výrazným představitelem této skupiny nových komunit. Prakticky jde o mezinárodní síť zhruba 130 autonomních společenství a skupin, rozšířených v 34 zemích světa.⁷⁹ Jejich typickým rysem je soužití běžných členů s lidmi s mentálním postižením ve společných domácnostech. Každá taková domácnost usiluje o to být domovem společného života a práce s tím, že lidé s postižením jsou považováni za „centrální členy“ a nositele charismatu komunity.⁸⁰ Spiritualita Archy akcentuje eschatologický rozměr společenství a svým způsobem tak relativizuje pojmy jako „postižení“, „zdraví“, „členové“ nebo „asistenti“. Zároveň tím zdůrazňuje důstojnost každého člověka.⁸¹

Komunitu Archa založil v roce 1964 Jean Vanier, bývalý voják a syn kanadského guvernéra, když do svého domu v Trosly-Breuil ve Francii přijal dva mentálně postižené muže, aby s nimi vytvořil společný domov. Brzy se rozšířila po celé Francii, Kanadě a poté do dalších zemí světa.⁸² Archa vykazuje výrazně ekumenické rysy a mezi členy jsou dokonce věřící jiných náboženství nebo lidé bez vyznání.⁸³ Na některých místech komunita vytváří téměř celé vesničky, kde jsou lidé s různými druhy hendikepů integrováni do společného života i práce. V České republice se k filozofii a spiritualitě komunity Archa hlásí dva domy.⁸⁴

Foyers de Charité

Komunita Foyers de Charité⁸⁵ zaujímá mezi francouzskými komunitami dvacátého století výjimečné místo především díky přímému odkazu na Marthe Robin, již považuje za svou zakladatelku. Robin, francouzská mystička a duchovní inspirátorka dalších zakladatelů komunit (např. Emmanuel, Blahoslavenství, Archa, Mnišské rodiny Betléma, Komunity svatého Jana), poskytovala duchovní doprovázení tisícům

⁷⁹ Komunita Archa, oficiální webová prezentace, http://www.larche.org/larche_in_the_world/ [cit. 14. 8. 2015].

⁸⁰ PINGAULT, *À la rencontre des communautés nouvelles*, s. 51–52.

⁸¹ Jean VANIER, *The Scandal of Service: Jesus Washes Our Feet*, London: Darton, Longman and Todd, 1996, s. 2–3.

⁸² LENOIR, *Les communautés nouvelles*, s. 95–115.

⁸³ Jean VANIER, *Our Life Together: A memoir in letters*, New York: Harper Collins, 2007, s. 491–493.

⁸⁴ Návštěva a pozorování, Trosly-Breuil, Francie, červenec 2015.

⁸⁵ „Ohniska lásky“.

návštěvníků, ačkoliv byla po většinu svého života upoutána na lůžko. Duchovní rozhovory, které s ní vedl kněz Georges Finet, podnítily roku 1936 vznik komunity Foyers de Charité.⁸⁶

Na základě inspirace svou zakladatelkou tvoří Foyers de Charité větší rezidenční komunity, skládající se z laiků, mužů i žen, kteří ve společenství a pod vedením kněze sdílejí duchovní i časné hodnoty po vzoru prvotní církve. Takto vytvořená duchovní rodina se pak stává charisma-tem komunity, stejně jako zázemím pro aktivity nabízené veřejnosti. Jde o široké spektrum programů formace, duchovního doprovázení, kurzů pro mladé a rodiny, duchovních cvičení apod. Komunita má dnes skoro 70 společenství po celém světě, z nichž větší část reprezentují komunitní domy. Většina z nich se nachází ve frankofonních zemích.⁸⁷

ZÁVĚR

Fenomén nových komunit je jedním z příkladů dynamiky života dnešní církve a představuje jednu ze spontánních odpovědí na výzvy Druhého vatikánského koncilu. Není náhodou, že se v takovém rozsahu rozvíjí právě ve Francii, jež reprezentuje zajímavý střet dvou faktorů – historicky silné křesťanské tradice na straně jedné a dnešní radikálně sekularizované společnosti na straně druhé. Období rozvoje těchto komunit se zdá být i určitou analogií k mnoha dramatickým epochám církevních dějin, kdy se tvář v tvář proměňám a výzvám doby probouzí v církvi zvláštní kreativní potenciál, a to jak duchovní, tak i pastorační a teologický.

Stejně jako v podobných případech v minulosti není tento fenomén zcela bez problémů. Objevují se excesy občanskoprávní, teologické a pastorační povahy, které je třeba řešit. Zdá se dokonce, že některé z těchto subjektů nepřežijí „dětské nemoci“ své existence. Na druhou stranu je třeba konstatovat, že již dosavadní přínos, zejména v oblasti spirituálně teologické a pastorační, převyšuje negativní jevy a měl by stavět nové komunity do popředí zájmu další teologické reflexe.

K dalšímu studiu tohoto fenoménu se nabízí několik prioritních témat. Zaprvé jsou to formy života a pastorace, jež nové komunity rozví-

⁸⁶ PINGAULT, *À la rencontre des communautés nouvelles*, s. 44–48.

⁸⁷ Návštěva a pozorování, Tressaint, Francie, červenec 2015.

její. Je třeba podrobněji zkoumat jejich rizika, ale i případné pozitivní inspirace pro pastorační službu církve jako celku. Podobně stojí za hlubší studium i poměrně bohatá zkušenost komunit s rozvojem laické křesťanské spirituality a s integrací laiků do života a služby církve. Výsledky mohou být pro církev inspirací při další implementaci ekleziologických výzev Druhého vatikánského koncilu do praxe. V neposlední řadě je pak vhodné pokračovat v další teologické reflexi zařazení těchto skupin v církvi a vztahu k církevním autoritám. Je třeba řešit otázky existujících napětí a předcházet krajním postojům vůči těmto skupinám – nekritickému obdivu a přijímání, ale i apriorní kritice a odmítání.

The Phenomenon of New Communities in the Catholic Church with Examples from France

Keywords: New Communities; New Ecclesial Movements; the Catholic Church; Second Vatican Council; the Church in France; Christianity in the 20th Century.

Abstract: This article explores the phenomenon of new communities within the Catholic Church. Particular attention is paid to communities that originated in France during the 20th century. The aim is to provide a basic reflection of this issue which has not yet been systematically studied. The article reflects the theological significance of the new communities, particularly in relation to the Second Vatican Council. It also addresses the terminology and temporal definition of the phenomenon. It consequently reflects on the context of the French church and society, as well as certain critical aspects of these new communities. The last section outlines a basic classification of these communities that was created according to the main characteristics of their spirituality, as well as a brief overview of the most significant communities. The article concludes with suggestions for further theological research on the phenomenon.

Mgr. Petr Mucha
Katedra teologických věd
TF JU
Kněžská 8
370 01 České Budějovice
muchap@centrum.cz